

Особливості перекладу дієприкметникових та дієприслівникових зворотів з німецької мови українською

Вивчаючи особливості перекладу дієприкметникових та дієприслівникових зворотів з німецької мови українською, можна зробити висновок, що більшість німецьких дієприкметникових та дієприслівникових конструкцій можна перекласти українською мовою без особливих труднощів.

Якщо дієприкметник виконує в реченні функцію означення, то він перекладається українською мовою як дієприкметник або як прикметник. Дієприкметникові звороти з Partizip I та Partizip II найчастіше починаються з присудкової групи, а саме Partizip II замикає зворот, але, якщо він розташований на його початку, то такий дієприкметник перекладається українською мовою іменником. Якщо Partizip II перекладається українською мовою іменником з прийменником, то останні переносяться на початок речення, тоді як у німецькому реченні Partizip II завжди стоїть в кінці, тобто після усіх залежних слів дієприкметникового звороту.

Дієприкметник, який виконує функцію обставини, перекладається в залежності від контексту дієприкметником доконаного і недоконаного виду, прислівником або дієприслівниковим зворотом.

Поєднання дієприкметника I з часткою *zu* часто перекладається українською мовою пасивним дієприкметником теперішнього часу, або підрядним означальним реченням.

Всі дієприкметникові звороти української мови створюються додаванням до дієслів афіксів *-иш (-виш), -учи (-ючи)* та відповідають на питання: *Що роблячи? Що зробивши?*, що відповідають німецьким дієприкметниковим зворотам, які будуються афіксами *-nd*.

Німецькі дієприкметникові конструкції, які будуються з такими сполучниками, як: *ohne+ zu, während, wenn; ohne, dass; nachdem, als, nach* перекладаються українською мовою двома способами, а саме скороченням і розширенням, один з яких (скорочений) дієприслівниковий зворот.

Такі конструкції німецької мови, як *kurz gesagt, kurz entschlossen*, які вживаються у більшості випадків в усному мовленні або в художній літературі, перекладаються українською мовою аналогічними дієприслівниковими зворотами: *коротко кажучи, не вагаючись*.

Речення з прийменником *nachdem* та *als*, які означають минулу дію, яка передує іншій дії та вимагають після себе плюсквамперфект для минулого часу та перфект для майбутнього, можна перекласти українською мовою двома шляхами, наприклад:

Nachdem er nach Hause gekommen war, machte er sich gleich an die Arbeit.

Це речення можна перекласти українською мовою розгорнуто:

Pісля того, як він прийшов додому, він одразу сів за роботу.

Та стисло:

Прийшовши додому, він одразу сів за роботу.

Переклавши це речення дієприслівниковим зворотом, ми домоглися спрощення речення та усунення нашарування багатьох слів.

Такі дієслова як *sein* та *tun* не можуть вживатися у дієприслівникових зворотах. Вони вживаються у якості дієприслівникових зворотів лише у складі складного слова (*wohltuend*). Замість слова *sein* у дієприслівникових зворотах, замість дієприслівникового звороту *будучи* часто використовується прийменник *als*, наприклад:

Als Student, hat er mehr Möglichkeiten als ein gewöhnlicher Schüler.

Як студент (будучи студентом або в якості студента) він має більше можливостей, ніж звичайний учень.

Щоб показати різницю між дієприкметником та дієприслівником в німецькій мові, ми розглянемо наступне речення:

Der Verkäufer garantiert, dass er Rechtsträger auf alle Patente und Lizenzen für die nach diesem Vertrag gelieferten Ausrüstungen, technologischen Prozesse, Software, bzw. Kenntnisse und Erfahrung ist - Продавець гарантує, що він є носієм всієї відповідальності щодо патентів та ліцензій на все обладнання, що доставляється згідно цього контракту, технологічних процесів, програмного забезпечення, а також знань та досвіду.

Як було вже зазначено вище, дієприкметник будується за допомогою додавання закінчення *-nd*, наприклад *der lesende Mensch*, то цей зворот є дієприкметниковим і перекладається як *читаюча людина*.

У випадку, якщо ми мали б дієприслівниковий зворот, конструкція мала б інший вигляд: *der Mensch ging auf der Straße, das Buch lesend* - *чоловік йшов вулицею, читаючи книжку*. Треба зауважити, що дієприслівникове слово у німецькій мові стоїть завжди в кінці речення, і лише тоді перекладач має право перекладати це речення як дієприслівникове.

Дієприкметник I перехідних дієслів з часткою *zu* в функції означення має пасивне значення. Це означення вказує на те, що над предметом може або має виконуватися дія.

1) *Die zu erwartenden höheren Garneinfuhren stellen die Spinnereien vor große Anforderungen* – *Очікуване зростання завозу пряжі ставить перед фабриками високі вимоги.*

Поєднання дієприкметника I з часткою *zu* часто перекладається українською мовою пасивним дієприкметником теперішнього часу, як у вище наведеному прикладі, або підрядним означальним реченням, наприклад:

2) *Nach der Vorlesung hat uns der Dozent die zu diesem Thema zu lesenden Werke genannt* – Після лекції викладач назвав нам твори, які потрібно прочитати по даній темі.

Українською мовою дієприкметник I + *zu* може перекладатися двома способами:

Die zu messende Geschwindigkeit

1) означальним підрядним реченням: *швидкість, яка має бути виміряна (яку необхідно виміряти)*

2) пасивним дієприкметником недоконаного виду: *вимірювана швидкість*.

Найбільш поширений спосіб перекладу – це другий спосіб.

Конструкція дієприкметник I + *zu* частіше має модальний відтінок необхідності (який повинен бути зроблений), рідше – відтінок можливості (який може бути зроблений). Зазвичай характер модальності (треба або можна) видно з контексту. Наприклад, з прислівником *leicht* (легко) або *schwer* (важко) ця конструкція має відтінок можливості.

das leicht zu bedienende Gerät – установка, яка легко обслуговується, (... яка проста в обслуговуванні);

eine schwer zu beantwortende Frage – питання, на яке важко відповісти.

Коли конструкція дієприкметник I + *zu* використовується з заперечною часткою *nicht*, вона виражає неможливість, наприклад:

die nicht zu lösende Aufgabe – задача, яка не може бути вирішена, яку неможливо вирішити, не вирішувана задача.

В деяких випадках конструкція дієприкметник I + *zu* може перекладатися і іншими словами. Найбільш поширені з них:

die nicht zu übertreffenden Leistungen – неперевершувані якості

ist von nicht zu unterschätzender Bedeutung – має величезне значення.

die zu erwartende Höhe – допустима висота

die vorauszusehende Landegeschwindigkeit – імовірна швидкість при посадці.

При перекладі слід розрізняти конструкцію дієприкметник I + *zu* і дієприслівник I наприклад:

der einzuschaltende Mechanismus – механізм, який вмикають (пасивне значення).

der einschaltende Mechanismus – механізм, який вмикає (активне значення).

При перекладі слід розрізняти також конструкцію дієприкметник I + *zu* та дієприкметник II. Наприклад:

die zulösende Aufgabe – задача, яку можна розв'язати (пасивне значення, теперішній час)

die gelöste Aufgabe – розв'язана задача (пасивне значення, минулий час, доконаний вид).

Література

1. Кочерган М.П. Вступ до мовознавства. – К., 2002 – 366 с.
2. Євгененко Д.А., Білоус О.М., Гуменюк О.О., Зеленко Т.Д. Практична граматики німецької мови – Вінниця: Нова Книга, 2004 – 400 с.
3. Макарова М.М., Бобковский Г.А., Сенковская Т.С., Болошина К.А. Практический курс перевода научно-технической литературы. – М., 1967 – 460 с.
4. Duden: Bedeutungswörterbuch. – Mannheim – 1993.
5. Duden: Grammatik. – Mannheim – 1993.
6. Das große Deutsch-Russische Wörterbuch. – М. 2004.
7. <http://www.zakroma.ru/>.
8. www.fremdwort.de.
9. www.ids-mannheim.de.
10. www.languages.ru.